

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET
TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

A 18/2011. (III. 30.) önkormányzati rendelet 2. melléklete

TANULMÁNY TERV

KERTÉSZETI TERV

KEZELÉSI TERV

JAVASLAT HELYE:

KISÚJSZÁLLÁS

Erzsébet királyné Liget

Hrsz. 59

MEGBÍZÓ:

**KISÚJSZÁLLÁS VÁROS
POLGÁRMESTERI HIVATAL**

Tervszám: 2010/23

2010 DECEMBER

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET
TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

KEZELÉSI TERV

I. ütem

A park komplex természetvédelmi és zöldterület-gazdálkodási szempontú kezeléssel gondozandó. Egyszerre kell érvényesülnie a tájra jellemző növénytakarsalással rendelkező védett liget-erdő alakításának és fenntartásának, valamint a városi zöldfelületi rendszer egyik jelentős elemének – közparkjának – kialakítása, funkciókkal való megtöltésének így a lakosság magas szintű kiszolgálásának.

A terület I. ütemének kezelési terve legkésőbb az első 5. év végére megvalósítandó. Ezután a növényállomány felülvizsgálatával határozandók meg a további részletes feladatok. Ez a kikötés azért szükséges, mert a parkban fellelhető magas köris állomány állapota életkorából adódóan bizonytalan. Azok a magas körisek, melyek az I. ütem során csak gallyazási kezelésekre lettek kijelölve és azok, amelyek semmilyen kezelésre nem lettek kijelölve, az idő haladtával valószínűleg egyik a másik után kezelésre fognak szorulni, az idő jelentős előrehaladtával pedig kiöregszenek. Mielőtt a kiöregedés bekövetkezik, fiatal, a tölgy-köris-szil ligeterdőkre jellemző összetételű faállomány felnevelése kívánatos, és elérni szándékozott cél.

1. NÖVÉNYÁLLOMÁNY RITKÍTÁSA, KEZELÉSE

A növényállomány felújítására 2009-ben tanulmány terv született, melynek paramétereit nagyrészt, a természetvédelmi szempontok érvényesítésének kibővítésével fel lehet használni.

A 4 ha-os parkban 1.142 db fa található, ami hektáronként 286 db egyedet jelent. Ez az egyedszám mintegy 80%-al (kb. 500 db) több a belterületi zöldterületeken optimális egyedszámtól. A faállomány egészségének és növekedési erélyének

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

helyreállítása érdekében szükséges az egyedszám csökkentése. Szerencsére a többlet egyedszám jelentős része fiatal fákból áll, melyeket a tulajdonos-kezelő város átültetéssel néhány évvel későbbi faültetési céljaira átültetéssel és tovább neveléssel fel tud használni.

A meglévő állomány nagy része a kiöregedéshez közeledik. Belterületi zöldfelületként való hasznosításából adódóan nem alkalmasak az erdészeti jellegű fenntartási módszerek. A fák balesetveszélyessége miatt a veszélyes egyedek szárazó vágása jóval fiatalabb életkorban indokolt, mint egy erdőhasznosítású állományban.

A kiöregedés és a túlságosan nagy egyedszám miatt az állomány gyérítése indokolt. A gyérítést alapvetően 3 szempont alapján kell elvégezni:

1. A kiöregedett, balesetveszélyes fák daraboló vágása a sűrűn betelepült területeken, döntő vágása az elegendően szabad térállás esetén (nagy részben magas kőris, kis részben kocsányos tölgy – a felmérési vizsgálat alapján)
2. A nagy számban betelepített, állomány idegen fiatal virágos kőrisek, kis számban fiatal fehér akácok gyökerestül való kitermelése, átültetés, faiskolai tovább nevelés céljára.
3. A parkban fellelhető, részben idős, részben fiatal, állomány idegen, néhány esetben gyomfaként fellépő özönnövények (gyalogakác, fehér akác, lepényfa, puszta szil, mirobáln szilva, fehér eper, ezüst juhar) kivágása.

A ritkítás első üteme, melyet legfeljebb 5 év alatt el kell végezni, a felmérési vizsgálatban megjelölt 383 db fa rossz állapota vagy tájidegen volta miatt kivágással, illetve 254 db fiatal példány (virágos kőris, fehér akác, mirobáln szilva, lepényfa) átültetéssel való eltávolításával történjék meg.

Így az állomány összesen 637 db fával csökken. A csökkenést ellensúlyozandó, mintegy 350 db fa ültetése indokolt. A csatolt tervlapok ebből 282db-ot ábrázolnak, a többit a park É-ÉK-i részén kell a lepényfák helyén elültetni.

A fakivágásokkal és ültetésekkel elvégzendő tisztításokat úgy kell elvégezni, hogy a park ÉK-i része a továbbiakban is egy sűrűbb állomány maradjon, a park közepe

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

pedig ligetes, tisztásokkal tarkított. A park D-DNy-i része az É-i résztől ritkásabb, de kissé sűrű, erdősebb jellegű legyen.

Jelentős számú növényegyed van olyan állapotban, hogy kivágása nem indokolt, de száraz ágainak levágása, gallyazása a balesetveszély elkerülése érdekében feltétlenül szükséges. Ezen egyedek a felmérési tervlapon és az állapotfelmérési vizsgálat táblázatában megtalálhatók.

Kíváncsú és szükséges a területen korábban kivágott fák jelentős számú, földben hagyott tuskójának a kiszedése is, a park korrekt fenntartási kezelhetősége érdekében.

Fontos, hogy az állomány ritkítása, a fakivágások és a gallyazások a vegetációs és költési időn kívül történjenek, **szeptember 1. és február 27. között.**

2. FÁK, CSERJÉK TELEPÍTÉSE

A ritkítások elvégzését követően növénytelepítési munkákat kell végezni. A pótlás nemcsak a fás szárú növényzet jövője miatt szükséges, hanem egy harmonikus növényállomány nagyszámú cserjét is tartalmaz. A cserjék ráadásul fontos búvó-, költő- és élőhelye számos madár fajnak is.

A fák pótlását a tölgy-kőris-szil ligeterdők jellemző fajaival, és ahhoz tartozó fajtákkal kell elvégezni. A honos fajokhoz tartozó nemesített-szelektált fajták létjogosultsága egy városi zöldfelület esetében nem kérdőjelezhető meg, mivel a természetvédelmi célokon felül a lakosság intenzív jelenlétét is szeretné a park kezelője biztosítani. Fontos, hogy a telepítendő taxonok a jelenlegitől erősebben gyarapítsák a 2. lombkorona szintbe tartozó fák egyedszámát. A gyümölcsstermő növények téli táplálékot tudnak az itt telelő madarak számára.

Városvédő civil kezdeményezés szerint lehetőséget kell biztosítani a kipusztulás után megmaradt fatörzsek egyik látványos, központi helyen megmaradt darabjának konzerválására, mintegy „mementóként” való megőrzésére, mellette pedig különböző

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET

TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

emlékfák telepítésére (1. a **nagyari „Petőfi fa”** utolsó makk terméséből nevelt megfelelő méretű **kocsányos tölgy** csemete; 2. a vízzel még éppen el nem öntött **bősi** mederből kimenekített **szürke nyár** sarj)

A fenti szempontok miatt a következő fa fajok-fajták és egyedszámok telepítése célszerű:

Quercus robur	kocsányos tölgy	90 db
Acer platanoides	korai juhar	10 db
Sorbus borbásii 'Herkulesfürdő'	borbás berkenye	30 db
Crataegus laevigata 'Paul's Scarlet'	cseregalagonya	20 db
Ulmus laevis	vénic szil	20 db
Ulmus minor	mezei szil	20 db
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica	magyar kőris	40 db
Fraxinus angustifolia 'Raywood'	magyar kőris változat	40 db
Populus x canescens	szürke nyár	10 db
Pyrus pyraster	vadkörte	5 db
Acer campestre	mezei juhar	20 db
Crataegus x lavellei	fényeslevelű galagonya	20 db
Crataegus cruss-galli	tövises galagonya	20 db
Malus sylvestris	vadalma	5 db
		350 db

A cserjeszint gyarapítása elsősorban a park É-i részén, a liget szélén, a parkot szegélyező járda és a tőle a parkban néhány méterre található árok közötti területen, az állomány zárása érdekében szükséges. Ezen kívül a tisztások szélein is csoportos telepítés javasolt, oly módon, hogy a cserjék részben takarják a mögöttük lévő területet, de két cserjecsoport között bepillantást engedjen a sűrűbb faállomány területére is. Néhány természetvédelmi szempontból telepítésre javasolt faj ültetése a belterületi park funkciók miatt nem célszerű, mivel intenzív színű és vonzó formájú termése mérgező (pl. *Eunymus europaeus* - csíkos kecskerágó).

A fenti szempontok miatt a következő cserje fajok-fajták és egyedszámok telepítése célszerű:

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET
TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

Crataegus monogyna	egybibéjű galagonya	150 db
Prunus spinosa	kökény	150 db
Coryllus avellana	mogyoró	50 db
Rosa canina	vadrózsa	50 db
Ligustrum vulgare	közönséges fagyal	100 db
		500 db

A lágyszárú növény szint gyarapítása is indokolt, kis lépésekben, mivel az alföldi erdő társulások aljnövényzetében szerepelnek olyan évelők, melyek lombjukkal és virágukkal is intenzív dísz tudnak adni egy park számára is. A park É-i részén, a park terepszintjének rézsű formájában való emelkedési területén a nedvesség viszonyok kedvezőek lehetnek (nem túl vizenyős) ezeknek a növényeknek a számára is.

A fenti szempontok miatt a következő évelő fajok-fajták és egyedszámok telepítése célszerű:

Convallaria majalis	gyöngyvirág	500 db
---------------------	-------------	--------

3. SPORTPÁLYÁK KIALAKÍTÁSA

A sportpályák kialakítására 2009-ben tanulmány terv született, melynek paramétereit a park kezelése során fel lehet használni.

A park DNY-i részén meglévő salakos sportpálya van.

A park DK-i részén lévő parkoló melletti tisztásra extrém sportpálya telepítése van tervezve.

A két sportpálya között közepesen sűrű faállomány található. A gyom- és idegen fák eltávolításával a sűrűség némileg csökken, és lehetőség teremthető egy II. ütemben a város fiataljai által extrém kerékpározásra használt. a park É-i részén található földes ösvényen létrehozott kerékpáros ugratóknak a park D-i részére való telepítésére. Ez a lehetőség egy önmagába visszaforduló földes ösvény kialakítását jelenti, mely a fák között kanyarog, a kanyarok külső ívén föld töltésekkel, ill. az ösvény futását meg-meg szakító ugratókkal. Ezzel a megoldással a park D-i sávjába

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
 E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
 Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET TERMÉSZETVÉDELMI ÖLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

tömörülhet a sport tevékenység, míg így az É-i rész kevésbé háborgatott, sűrűbb erdős terület lehet, jobb lehetőséget biztosítva a madarak betelepülésére, fészkelésére.

Amennyiben a park D-i sávja megtöltődik különböző sport tevékenységekkel, indokolt lehet a valamikori nyilvános WC helyett új épület megépítése és üzemeltetése, amelynek további kihasználtságát lehet növelni a színpad felújítása után megrendezhető rendezvények során.

4. BURKOLATOK, SÉTÁNYOK, SZÍNPAD, LÁMPA OSZLOPOK FELÚJÍTÁSA

A sétányok, a színpad, a lámpa oszlopok felújítására 2009-ben tanulmány terv született, melynek paramétereit változatlanul, ill. kiegészítve fel lehet használni.

I. Burkolatok

A parkon keresztül futó, az átmenő gyalogos közlekedést lebonyolító járda rossz állapota miatt felújításra szorul. Ennek legegyszerűbb módja a meglévő burkolat mellé megfelelő magasságba beépített kerti szegélyek közé, a meglévő aszfaltra terített új hengerelt aszfalt burkolat.

A park hagyományainak megfelelően megépített, még jelenleg is fellelhető sétányok felújítására célszerű térkő burkolatot készíteni.

A park É-i részén lévő földes ösvények a lakosság egy része által használatosak. Ezen ösvényeknek a felszámolása célszerű.

Térkő sétány burkolat	553,0 m ²
Aszfalt sétány burkolat felújítás	865,0 m ²

II. „Szabadtéri színpad”

A színpad felújításának egy részére a 2009-es tanulmányterv részletes javaslatot ad, mely az I. ütem során felhasználható.

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET

TERMÉSZETVÉDELMI ÖLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

Egy későbbi ütem feladata lehet, hogy esetlegesen a színpad egyszerű fedéssel legyen ellátva, melynek szerkezete független a színpad saját szerkezetétől. Amennyiben megvalósulhat ez a gondolat, a fedés a színpad elejétől hátrafelé erősen lejtene, biztosítva a csapadék, különösen a hó gyors távozását.

Aszfalt színpad burkolat	177,0 m ²
Klinker téglá burkolás	50,0 m ²
Szabadtéri színpad háttér	12,0 m ²
Szabadtéri színpad fedés	200,0 m ²

III. Világító oszlopok

A meglévő vasbeton park világító oszlopok felületének impregnáló kezelése, és színezése felhordásos technológiával történhet. A technológia leírása a 2009-es tanulmánytervben megtalálható.

Felújítandó park világító oszlopok	30 db
------------------------------------	-------

IV. Utcabútorok

1. Támlás pad

Acél- vagy öntöttvas vázas, fenyő ülő- és támla deszkákkal. Mérete 1,95x0,65m. A gyártó utasításai szerint szerelve. Rögzítése a burkolati szint alatti 30x50x40 cm méretű C12-16/FN monolit beton alaphoz menetes kötéssel.

Támlás pad	25 db
------------	-------

2. Hulladékgyűjtők

A padhoz illeszkedő, azzal egy utcabútor családba tartozó hulladékgyűjtő. A gyártó utasításai szerint szerelve. Rögzítése a burkolati szint alatti 40x40x40 cm méretű C12-16/FN monolit beton alaphoz menetes kötéssel.

Hulladék gyűjtő	10 db
-----------------	-------

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821

KISÚJSZÁLLÁS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ LIGET
TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALÁ VÉTELI JAVASLAT

Azok az idős fák, amelyek jelen terv szerint gallyazásra lettek javasolva (azért, hogy életük meghosszabbítható legyen 5-10 évvel, valamint azért, hogy ne legyen szükség egyszerre a jelenleg javasoltnál több fa kivágására), várhatóan 5-10 év múlva felül vizsgálándók. Ezeknek a fáknak az állapota sem tökéletes, várhatóan mintegy 50%-ukat az említett időtartam után életkoruk és az addigra várható egészségi állapotuk miatt ki kell majd vágni, a park biztonságának későbbi szavatolása és a faállomány további fiatalítása érdekében.

II. és későbbi ütemek

Az első ütem feladatainak részletezésekor meghatározott 5 év letelte után az egész park állapota felülvizsgálendő, a további beavatkozások mértékének és módjának meghatározása céljából.

- Szabadtéri színpad fedés 200,0 m²
- extrém kerékpáros pálya kialakítása
- Nyilvános WC építése
- A faállomány felülvizsgálata és az eredmény alapján további állomány fiatalítás, a faj összetétel további javításával
- további cserje ültetések

ZSILA LÁSZLÓ

Ép- Kamara: K/1-09-0583/11
E-mail: info@zsilakert.hu

H-4225 Debrecen-Józsa, Elek u. 176.
Tel: 52/530-984; 30/9553-821